Az élet nemzeti kultúra nélkül száműzetés.

K. Dudás Mária

Csak a szépre emlékezem!

(memoár)

Isten éltesse a jubiláló Közösségi Házat!

Mezőkövesd közművelődési intézménye az idők folyamán több névre is „hallgatott”: Kultúrház, Kultúrotthon, Művelődési Központ, Művelődési Ház, Közösségi Ház.

Ebbe a jeles intézménybe én nyolcéves koromban léptem be először, és azóta ki se tettem a lábam onnan. Elmesélem.

1964-ben, amikor elkészült a Művelődési Ház épülete, a műszaki átadás után, de az ünnepélyes avatás előtt, a mesteremberek után el kellett végezni a nagytakarítást. Édesanyám világéletében a Matyóház dolgozója volt. Azokban az időkben még jócskán benne voltunk a moszkovita pártállami rendszerben. Időnként minden dolgozónak, minden munkahelyen, *önkéntes-kötelezően* közösségi munkát *kellett* vállalni az úgynevezett kommunista szombatokon. A Matyóház asszonyaira hárult az épület avatása előtti nagytakarítás, amiben édesanyám is részt vett, én pedig „csak úgy”, vele mentem. Én már kislány koromban sem szerettem tétlenkedni, találtam magamnak hasznos tennivalót ott is. Láttam, hogy az asszonyok majd’ beleszakadtak a munkába, de nem engedtek maguknak pihenőt, mert minél előbb haza akartak jutni a családjukhoz. Megsajnáltam az egyre fáradó, gyöngyöző homlokú nőket, és kitaláltam, hogy biztosan szomjasak lehetnek már. Kerestem és találtam egy kannát, abba ivóvizet töltöttem és sorra

megitattam őket; néhányukat a kanna fedeléből, mert nem mindenkinek volt pohara. (Azóta is szeretek vizet hordani.)

1964. december 19-én adták át az épületet a nagyközönségnek. Igen, addig, amíg nem telik meg kulturális élettel, addig csak egy objektum.

Az Észak-Magyarország c. megyei napilap 1964. dec. 20-i száma, „A művelődés otthona szombaton este kitárta kapuit – Megnyitó ünnepség Mezőkövesden” címmel részletesen beszámolt az eseményről: *„Nagy várakozás előzte meg Mezőkövesd új művelődési intézményének megnyitását. A kultúra barátai már esztendők óta figyelemmel, együttérzéssel szemlélték, és sok esetben a gyakorlatban is segítették az impozáns művelődési ház megépülését. Ötszöri határidő-módosítás után, végülis elkészült a kultúra otthona; egy több mint húszezres nagyközönség kulturális fellegvára.*

A közel 12 millió forintos költséggel épült modern művelődési házat Kocsis Lajos mérnök tervezte; a kivitelezési munkára az ÉM 22-es Budapesti Építőipari Vállalat vállalkozott. Falai között 600 személyes színházterem kapott helyet. … Az avatóünnepség szónoka dr. Papp Lajos, Borsod-Abaúj-Zemplén megye Tanácsának vb-elnöke volt. …

A művészeti munka nyitányaként, s a vendégek köszöntésére az avató ünnepség alkalmával színpadra lépett a Debreceni Csokonai Színház három szólistája, Balogh Emese, a Miskolci Nemzeti Színház művésze és a járás több öntevékeny művészeti csoportja”. – olvasható a részletes tudósítás megyénk korabeli napilapjában.

Az épületből lassacskán a művelődés otthona lett. Birtokba vették a művészeti csoportok, és ettől kezdve minden állami-társadalmi-politikai ünnepség ott zajlott. Különböző szakkörök kezdtek működni, s én szinte valamennyit kipróbáltam.

Amikor Varga István műkedvelő gárdája már alig-alig lépett színpadra, generációváltással, Papp Endre vezetésével

létrejött a Művelődési Ház irodalmi színpada, ahová Endre bácsi engem is beszervezett. Ez, az 1970-es évek elején történt. Én pedig, azóta is koptatom azokat a világrengető deszkákat. Sokat szerepeltünk ünnepségeken, rendezvényeken, szavalóversenyeken – az országban több helyen is. A debreceni megmérettetésen remekül szerepeltünk. Endre bácsi jutalmul elvitt minket az Aranybikába; annyi süteményt ehettünk, amennyi csak belénk fért.

Csak a szépre emlékezem! Egy kellemetlen esetet azért mégiscsak elmesélek. Még kezdő voltan a Papp Endre társulatában. Történt egyszer, hogy egy állami ünnepségen – ha jól emlékszem – Lázár Kati helyett, nekem kellett hirtelen beugrani, szavalni. Közvetlenül az előadás előtt jutott eszembe tisztázni, hogy nekem pontosan mikor is kell kiállni a színpadra. Endre bácsi azt mondta, hogy „*a Himnusz után*”. A Magyar Himnuszt a színfalak mögött állva hallgattam. Igen, hallgattam, mindenki csak hallgatta, mert zenekari feldolgozás hallatszott a hangszóróból, tehát szöveg nélkül. Nekünk, magyaroknak szakrális himnuszunk van, ami így kezdődik: „Isten, áldd meg a magyart!” A moszkovita pártállami időkben Isten ki volt tiltva a közintézményekből, ezért senki nem merte megkockáztatni az éneklést. A nézőtér első két-három sorában a pártállami káderek ültek. A Szovjetunió helytartói, díszegyenruhában, egy rakás plecsnivel a ruhájukon, mindig az első sorban, középen ültek, rezzenéstelen arccal. Miután a Magyar Himnusz elhangzott, én kimentem a színpad közepére, mert ott volt a mikrofon. Bemondtam a vers költőjének a nevét: Várnai Zseni … és ekkor (taraaaaaa…), a hangszóróból rázendített egy rezesbanda a szovjet himnuszra, legalább száz decibelen. Én tanácstalanul pislantottam a színfalak irányába, szememmel Endre bácsit kerestem, kétségbe estem ugyanis, hogy már most mitévő legyek. Ki akartam menni a kulisszák mögé, de bekapcsolt a fejemben a vészcsengő, ezért nem mozdultam. Félreérthető lehetett volna, ha én a szovjet himnusz hallatán kirohanok a színpadról. Rettenetesen éreztem magam, égtem, mint a zsanai olajkút. Szemben velem hatszáz ember ült a

nézőtéren. Igen, akkor még hatszáz férőhelyes volt a színház nézőtere, (ma már csak 510) és azt kötelező volt megtölteni, egyetlen szék sem maradhatott üresen. A közönség meg én, farkasszemet néztünk egymással, amíg a zene szólt. Szerettem volna, ha a föld megnyílik alattam, mert nagyon szégyelltem magam. Iszonyúan hosszúnak tűnt az a kommunista himnusz. Na de, hála Istennek, egyszer csak vége lett, és én addigra már összeszedtem magamat, s végül egész jól sikerült a szavalatom.

Azokban az időkben, és még utána is hosszú időn át – kis túlzással – szinte egyetlen rendezvény sem ment le az én szereplésem nélkül. Évtizedeken át kaptam felkéréseket. Még napjainkban is meg-megjelenek a színpadon, de már a sarkamban van az új generáció. Ez így van rendjén. Több mint fél évszázada áldozok Tháliának, koptatom a mezőkövesdi Közösségi Ház deszkáit. Valószínűleg azért kellett felújítani a közelmúltban, mert én koptattam el.

A politikai széljárás a Művelődési Házat sem hagyta érintetlenül. Ám most, csak a szépre emlékezem!

A rendszerváltásnak nevezett fordulat után, létre jött a Mezőkövesdi Amatőr Színjátszó Kör (MASZK), amelynek én alapító tagja és választott tisztségviselője vagyok. Ennek már 27. éve, s az alapítók közül egyedül csak én maradtam a társulatban. Sok-sok emlékezetes előadást láthatott tőlünk a nagyérdemű a Közösségi Házban.

Az ezredforduló környékén jött létre a Közösségi Ház Irodalmi Kávéház Klubja, amelynek én még a mai napig is tagja vagyok. Korábban izgalmas beszélgetéseink, olykor szócsatáink is voltak, ma már inkább csak előadásokat hallgatunk a klubban.

Harminc évvel ezelőtt, 1995-ben alakult meg a Matyóföldi Alkotók és Művészetpártolók Egyesülete (MAME), amelynek én egyik alapítója és alelnöke vagyok. Székhelyünk a Közösségi Házban van. Érdeklődésre számot tartó közös rendezvényeink voltak eddig is a jubiláló közművelődési intézménnyel.

A MAME alapítói között többen voltunk olyanok, akik már az 1980-as években is összejártunk, rendezvényeket tartottunk – a környező településeken is. Ennek részleteit Hegyi Imre leírta, amely megjelent a „Mezőkövesd a millennium évében” c. MAME-kiadványban.

Csak a szépre emlékezem, de azért ezt még elmesélem: Az 1980-as években, egy időre leállítottak bennünket – egy vers (!) miatt. Dudás Sándor *”Száll a falu*” c. költeményét szavaltam az egyik közeli faluban, író-olvasó találkozó keretében. Valaki nagyon nem akart szembesülni azzal a valósággal, amit a költő kendőzetlenül megfogalmazott a versében. Mi voltunk azok, akik a „Matyóföld” honismereti-helytörténeti időszaki kiadvány baráti körébe tartoztunk. Én eleinte a periodika szerzőinek műveit tolmácsoltam a közönségnek (Farkasné Gábor Erzsébettel és Tomsics Józseffel együtt). Később már az én írásaim is megjelentek a szóban forgó kiadványban, s ennek folyományaként a matyóföldi írócsoport tagjává avattak engem. Ez az írócsoport képezte a MAME alapítóinak derékhadát, de csatlakoztak hozzánk képzőművészek és más alkotók is. Programjainkkal nem csak a vonzáskörzetünk településeire jutottunk el, hanem Miskolcon, Egerben és Budapesten is bemutatkoztunk.

A Matyóföld periodika szerkesztősége és kiadóhivatala 2003-ig a mezőkövesdi Művelődési/Közösségi Házban működött, a kiadványszerkesztést pedig az ott létrejött munkacsoport végezte.

Mezőkövesd közművelődési fellegvárában az elmúlt 60 évben sok-sok emlékezetes olyan programon is részt vettem, láttam jó előadásokat, (de most csak a szépre emlékezem!), amelyeket vendégelőadók mutattak be. Csodálatos volt pl. Sík Sándor „István király” c. színműve Bitskey Tibor kiváló alakításával a címszerepben. Kelemen Csaba egri színész rendhagyó irodalomórája is nyomot hagyott bennem. Varázslatos kiállításokon is voltam, pl. Takács István, a „matyó Tiziano” tárlatán. Csak a szépre emlékezem, de azért azt még elmesélem,

hogy a művésznek a saját szülővárosában csak 1983-ban volt önálló kiállítása először, aminek a megrendezésével nem volt elégedett, s ezért kijelentette, hogy *„amíg én élek, több Takács-kiállítás nem lesz Mezőkövesden!”*

A Közösségi Ház színháztermében, a színpad mellett mindkét oldalon Takács István falfestménye hirdeti az Ő briliáns tehetségét. Ezeket a freskókat a művész a városunknak ajándékozta, melynek avatása 1984. augusztus 3-án, a XIV. Kisjankó Bori Országos kiállítás ünnepélyes megnyitóján volt. Megemlítem még a Japán fesztivált, és az 1962 óta rendszeresen meghirdetésre kerülő Kisjankó Bori Országos Hímzőpályázatot- és kiállítást. Köteles István festőművész tárlatát is érdemes számon tartani. Ezt a velem egykorú tehetséget én Takács István méltó utódának tartom. A felejthetetlen kulturális élmények sorát még hosszasan folytathatnám.

Az eddig leírtakból is érzékelhető, hogy ezer szállal kötődök a mezőkövesdi Közösségi Házhoz.

Szavalás 1975. május 9-én, a Közösségi Házban

A Közösségi Ház Irodalmi Klubja és a MAME közös rendezvénye 2007. 06.06-án a szerencsi vár Casinó-termében.